

Пройшли перші пів року життя й діяльності нашого Університету та кафедри Права, які стали періодом активного наукового розвитку, насиченим важливими подіями, інтелектуальними дискусіями та професійними досягненнями. За цей час було організовано низку наукових заходів, що сприяли обміну знаннями, формуванню міждисциплінарних зв'язків та зміцненню академічної спільноти.

Від перших конференцій і круглих столів до захисту дисертаційних досліджень – кожна подія стала важливим кроком у інтеграції кафедри в сучасний науковий простір. Активна співпраця з іншими університетами, аналітичними центрами та експертами різних галузей дозволила розширити горизонти досліджень, адаптувати найкращі міжнародні практики та закласти основу для подальшого розвитку правничої науки.

Так, **07 березня 2025 року** на засіданні створеної разової спеціалізованої ради відбувся захист дисертаційної роботи на здобуття ступеня доктора філософії.

Здобувачка – аспірантка НАУ ХАІ **Дар'я БАРБАШ**, яка виступила із доповіддю за темою дисертації: «Кримінальні процесуальні та морально-етичні основи здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях».

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор кафедри права Гуманітарно-правового факультету Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» **Наталія ФІЛПЕНКО**.

Голова ради – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри

права Гуманітарно-правового факультету Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» **Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ**.

Рецензентом дисертаційної роботи став кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри права Гуманітарно-правового факультету Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» – **Артем ГОЛУБОВ**.

Офіційними опонентами виступили:

доктор юридичних наук, головний науковий співробітник Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» – **Олексій СТОВБА**;

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – **Світлана ДАВИДЕНКО**;

кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри оперативно-розшукової діяльності та розкриття злочинів навчально-наукового інституту № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ – **Ірина ШИНКАРЕНКО**.

За результатами обговорення спеціалізована вчена рада одноголосно ухвалила рішення про присудження Дар'ї Костянтинівні Барбаш наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Дисертація Барбаш Д. К. присвячена ґрунтовному аналізу та розробці теоретичних засад, концептуальних підходів і практичних рекомендацій щодо формування морально-етичних засад здійснення правосуддя в кримінальних провадженнях. У дослідженні приділено значну увагу аналізу теоретико-методологічних підходів до вивчення морально-етичних засад діяльності судді, зокрема уточнено понятійний апарат і категорії, які застосовуються у цій сфері.

Розроблено концептуальну модель морально-етичних засад здійснення правосуддя в кримінальних провадженнях, яка містить стратегічні напрями інтеграції етичних стандартів до судової системи України, забезпечуючи її відповідність демократичним принципам і міжнародним стандартам правосуддя, що включає їх структуру і

методику їх оцінювання. Крім того, дисертація пропонує чіткий алгоритм реалізації етичних стандартів через етапи управлінського циклу, що сприятиме їх сталому впровадженню. У роботі сформовано концептуальну модель морально-етичних засад здійснення правосуддя в кримінальних провадженнях, яка містить стратегічні напрями інтеграції етичних стандартів до судової системи України, забезпечуючи її відповідність демократичним принципам і міжнародним стандартам правосуддя.

У дисертаційному дослідженні здійснено аналіз понятійно-категорійного апарату, в межах якого було розкрито низку ключових понять, зокрема: «професійна етика», «суддівська етика», «професійна честь», «професійна гідність», «справедливість», «відповідальність», «професіоналізм»,

«репутація». Ці категорії слугують теоретичним підґрунтям для дослідження морально-етичних засад правосуддя. На основі аналізу теоретико-правових джерел було запропоновано авторське визначення поняття «морально-етичні засади здійснення правосуддя», під яким розуміється категорія професійної суддівської етики, що відображає місію, цінності, принципи, норми та стандарти поведінки судді, які знаходять своє вираження як в певних кодифікованих документах, а також і в особистих орієнтирах судді та формують цілісний морально-етичний простір здійснення правосуддя, який забезпечує справедливість і неупередженість суддівської діяльності.

У дослідженні систематизовано міжнародний досвід у сфері етизації суддівської служби, зокрема наголошено, що формування морально-етичних засад їх діяльності в багатьох країнах світу розпочиналося зі створення етичного кодексу поведінки. Ці кодекси слугували не лише набором правил, але й визначали стандарти, якими керуються судді у своїй діяльності. Також важливим аспектом стало заснування спеціалізованих органів, відповідальних за дотримання етичних норм, що посилює прозорість і відповідальність у сфері здійснення правосуддя. З'ясовано, що одним із ключових пріоритетів реформування суддівської служби в демократичних державах є забезпечення верховенства права та загальнолюдських цінностей, які стають основою для формування прозорого, відкритого і підзвітного управління. Саме інтеграція таких цінностей у структуру суду сприяє утвердженню довіри громадян до державних інститутів та ефективності їх роботи. Створення нових інститутів етичного регулювання, які впроваджують норми доброчесності та етичної

поведінки, стало невід'ємною складовою модернізації суду в багатьох країнах. Подібні механізми сприяють не лише підвищенню ефективності управління, але й формують позитивний імідж держави, який ґрунтується на повазі до громадян і прозорості в роботі державного апарату. Значну увагу приділено сучасному стану впровадження морально-етичних засад у практику здійснення правосуддя в кримінальних провадженнях, зокрема шляхом соціологічного аналізу індивідуальних особливостей суддів у контексті публічної служби.

У дослідженні підкреслено важливість етичної інфраструктури як ключового елементу у формуванні морально-етичних засад діяльності суду. Етична інфраструктура складається з багатьох механізмів, спрямованих на підтримку високих стандартів поведінки суддів і забезпечення їх доброчесності. До основних елементів етичної інфраструктури нами віднесено: політичне сприяння – передбачає високий рівень моральної поведінки вищих керівників, наявність політичної волі для забезпечення етичних стандартів здійснення правосуддя; результативне законодавство – включає етичні кодекси, закони та нормативні акти, які регламентують стандарти поведінки суддів; процедура відповідальності – інтегровані в систему управління органи координації, механізми звітності та нагляду, які забезпечують відповідальність за дотримання етичних норм; професійна соціалізація – освітні та просвітницькі програми для суддів, спрямовані на підвищення рівня знань і підтримку високих етичних стандартів у професійній діяльності. Також підкреслено, що відповідні умови праці – створення сприятливих умов для роботи суддів, що мінімізує вплив стресу та зовнішнього тиску на їхні професійні обов'язки. Громадський

контроль – активна участь громадськості у контролі за дотриманням суддями етичних норм, що забезпечує прозорість і підвищує довіру суспільства до судової системи. Таким чином, етична інфраструктура є багаторівневим механізмом, що інтегрує формальні правила та неформальні практики для забезпечення морально–етичних стандартів у судовій діяльності. Крім того, здійснено порівняльний аналіз Кодексу суддівської етики та Бангалорських принципів поведінки суддів, норм статті 69 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» щодо відповідності кандидатів на заняття посади судді морально–етичним вимогам та зазначено схожі підходи окремих Європейських країн з цього питання.

Узагальнено сучасний стан інтеріоризації морально–етичних засад здійснення правосуддя в кримінальних провадженнях на основі авторського соціологічного дослідження. Виявлено, що ключовим мотиватором діяльності респондентів є патріотично орієнтоване прагнення до служіння суспільному благу. Окремо підкреслено зростаючу роль морально–психологічних методів мотивації, до яких належать: самоповага і визнання авторства результатів праці; суспільне визнання; моральне задоволення від виконуваної роботи та гордість за досягнення колективу; кар'єрне зростання як важливий стимул суддівської служби; залучення до конкурсних комісій чи робочих груп, що підкреслює авторитет і значущість працівника тощо. Констатовано, що ефективна мотивація суддів позитивно впливає не лише на якість виконання їх обов'язків, але й на довіру та повагу населення до суддівської служби та здійснення ними правосуддя. Крім того, вона сприяє залученню висококваліфікованих кадрів, забезпечує стабільність роботи суддівського корпусу та сприяє покращенню їх іміджу.

У дослідженні визначено структуру морально–етичних компетентностей судді, що охоплює знання, вміння, навички, особисті якості та цінності. Було запропоновано поділити ці компетентності на дві основні групи: базові компетентності, якими кандидат повинен володіти при вступі на посаду судді, та професійно–етичні компетентності, які формуються та зміцнюються у процесі його професійної діяльності. Особливу увагу приділено важливості врахування базових компетентностей на етапі відбору кандидатів, оскільки саме вони забезпечують відповідність кандидата морально–етичним стандартам суддівської професії. Водночас підкреслено, що у процесі просування по службі необхідно враховувати не лише початковий рівень компетентностей, а й ті, що були набуті або вдосконалені в ході професійної практики. Впровадження такого підходу до оцінювання морально–етичних компетентностей сприяє: забезпеченню високих етичних стандартів у діяльності суддів; підвищенню довіри громадян до судової системи; посиленню ефективності роботи суддівського корпусу.

У дослідженні запропоновано концептуальну модель формування морально–етичних засад суддівства в Україні, яка базується на інтеграції місії, цінностей, принципів, норм і стандартів поведінки судді. Основою моделі є місія суддівської діяльності – служіння суспільному благу, а також ключові цінності, такі як життя та гідність людини, свобода, рівність, справедливість, повага до особистості. Додатково модель ґрунтується на принципах верховенства права, законності, гуманізму, професіоналізму, доброчесності, відкритості, прозорості та персональної відповідальності. Ця модель передбачає застосування етичної інфраструктури, яка включає механізми підтримки високих стандартів поведінки суддів.

Реалізація даної концепції відбувається протягом усього циклу, спрямованого на формування морально-етичних засад правосуддя. Для впровадження цієї моделі в Україні окреслено такі пріоритетні напрями:

1. Правове регулювання: вдосконалення етичного кодексу судді з урахуванням норм Європейського Союзу (наприклад, на основі запропонованої класифікації морально-етичних засад позасудової діяльності судді, запропоновано розширити Розділ III Кодексу суддівської етики додатковими положеннями, які регулюють позасудову поведінку суддів).

2. Створення окремих структурних підрозділів: запровадження управління з етики судді на центральному рівні, а також спеціальних підрозділів або спеціалістів з питань етики на місцях.

3. Розвиток організаційної культури: формування корпоративного духу, визначення місії судів, створення морального кредо та вдосконалення мотиваційної політики.

4. Професійно-етичне навчання: організація безперервного навчання суддів для розвитку морально-етичних компетентностей.

5. Мотивація: впровадження системи морального та матеріального стимулювання суддів.

6. Контроль та оцінювання: забезпечення систематичного контролю за рівнем морально-етичних компетентностей (це включає: зовнішній контроль, тобто оцінка з боку незалежних державних структур, таких як етичні комісії; внутрішній контроль, тобто моніторинг керівниками структурних підрозділів судів; громадський контроль: суспільний нагляд; самоконтроль, тобто розвинена саморефлексія суддів).

Таким чином, ця модель не лише сприяє підвищенню етичних стандартів суддівської діяльності, але й створює передумови для довіри суспільства до судової системи, забезпечуючи її ефективність та відповідність сучасним викликам.

Наголошено, що на становлення внутрішнього переконання судді під час судового розгляду впливає безліч факторів, зокрема, і внутрішніх психологічних. Констатовано, що

одним із найпоширеніших та найнебезпечніших чинників є явище стереотипізації, яке виникає внаслідок соціальної природи судді як людини, частини соціуму. Для практичного

розкриття даної проблематики обрано площину розгляду суддею кримінальних справ, у зв'язку з тим, що в такому провадженні особа підсудного оцінюється судом нарівні з іншими обставинами справи та може мати неабияке значення для розміру призначеного покарання. В процесі дослідження проаналізовано значення явища стереотипу в контексті суспільства та окремої людини, його негативний вплив на формування внутрішнього переконання судді щодо особи підсудного, обставин справи, оцінки доказів у кримінальному провадженні. Доведено наявність негативного впливу на внутрішнє переконання судді різних типів

стереотипу відносно особи підсудного, а саме залежно від: гендеру, раси, національності, з огляду на об'єкт злочину. Зроблено висновок, що укорінений у свідомості судді стереотип може впливати на процес становлення внутрішнього переконання щодо особи підсудного, оцінки доказів у справі, що своєю чергою може вплинути як на винесення рішення щодо винуватості (невинуватості) особи, так і на визначення міри покарання тощо. Акцентовано, що така стереотипізація негативно впливає на рівень неупередженості судді та може спровокувати дискримінацію сторін у справі.

14 травня 2025 року кафедрою Права (702) Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» пройшла науково-практична конференція «**ЗАХИСТ ТА СТІЙКІСТЬ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ**».

Мета конференції – створити платформу для наукового спілкування між представниками НАУ «ХАІ» та іншими вітчизняними університетами, зокрема із Харківським національним університетом радіоелектроніки, науковими установами, аналітичними центрами та

фахівцями з різних галузей знань, наприклад із представниками Харківської обласної організації Товариства Червоного Хреста України. Захід сприяв обміну ідеями, глибокому аналізу актуальних проблем безпеки та сталого розвитку критичної інфраструктури в умовах воєнного стану, а також набуттю практичних навичок у науково-дослідницькій діяльності. Важливим аспектом стала можливість налагодження нових контактів і зміцнення існуючих професійних зв'язків.

Як зазначив доктор юридичних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, в.о. ректора Національного аерокосмічного університету імені «Харківський авіаційний інститут» пан Олексій ЛИТВИНОВ, сьогодні наша країна проходить через важкі випробування, спричинені війною. Ворожі атаки не лише загрожують життю українців, а й ставлять під удар критичну інфраструктуру, без якої неможливо забезпечити стабільне функціонування держави та її життєздатність. В умовах війни питання її захисту набуває безпрецедентної актуальності, адже кожна лікарня, енергетичний об'єкт, транспортний вузол чи центр зв'язку є не просто інженерною спорудою – це основа нашої стійкості та боротьби за незалежність.

На жаль, колектив Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» як ніхто інший відчуває всю тяжкість воєнної реальності. Наш університет перебуває під постійними ударами ворога, що призводить до руйнування корпусів, втрати матеріально-технічної бази та загрози освітньому процесу. Проте найболючіше – це людські жертви, адже війна забирає життя наших колег, талановитих науковців і викладачів, які були не просто частиною академічної спільноти, а творцями знань та майбутнього покоління. Попри ці

страшні випробування, колектив університету продовжує свою місію, демонструючи незламність духу, силу знань і прагнення до наукового розвитку. Важливо пам'ятати, що кожен наш крок, кожне дослідження та кожна дискусія – це внесок у стійкість та захист нашої країни.

Ця конференція стане важливим майданчиком для обговорення нагальних викликів, аналізу можливостей їх подолання та вироблення стратегічних рішень. Сьогодні нам необхідно об'єднати інтелектуальні ресурси, щоб не лише захистити, але й зміцнити інфраструктурну безпеку України. Саме співпраця науковців, інженерів та фахівців у сфері безпеки дозволить сформувати нові механізми протидії загрозам, адаптувати найкращі міжнародні практики до реалій війни та забезпечити довгострокову стійкість наших систем життєзабезпечення. Переконали, що учасники конференції внесуть вагомий вклад у напрацювання дієвих рішень, які допоможуть не лише вистояти, а й зміцнити нашу державу у цей вирішальний момент історії. Спільні зусилля, обмін думками та практичними напрацюваннями дадуть новий поштовх для вдосконалення національної системи безпеки, наближаючи її до найкращих світових стандартів та сприяючи перемозі України.

На конференції виступали наукові та науково–педагогічні працівники, здобувачі вищої освіти, докторанти, представники юридичних осіб публічного і приватного права для обміну досвідом й розв’язання актуальних теоретичних проблем та прикладних питань правового, мілітарного та секторального забезпечення сталого розвитку, захисту та стійкості критичної інфраструктури. Серед них:

Василь РОССІХІН, доктор юридичних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, проректор з інноваційно–корпоративної роботи та адміністрування Харківського національного університету радіоелектроніки.

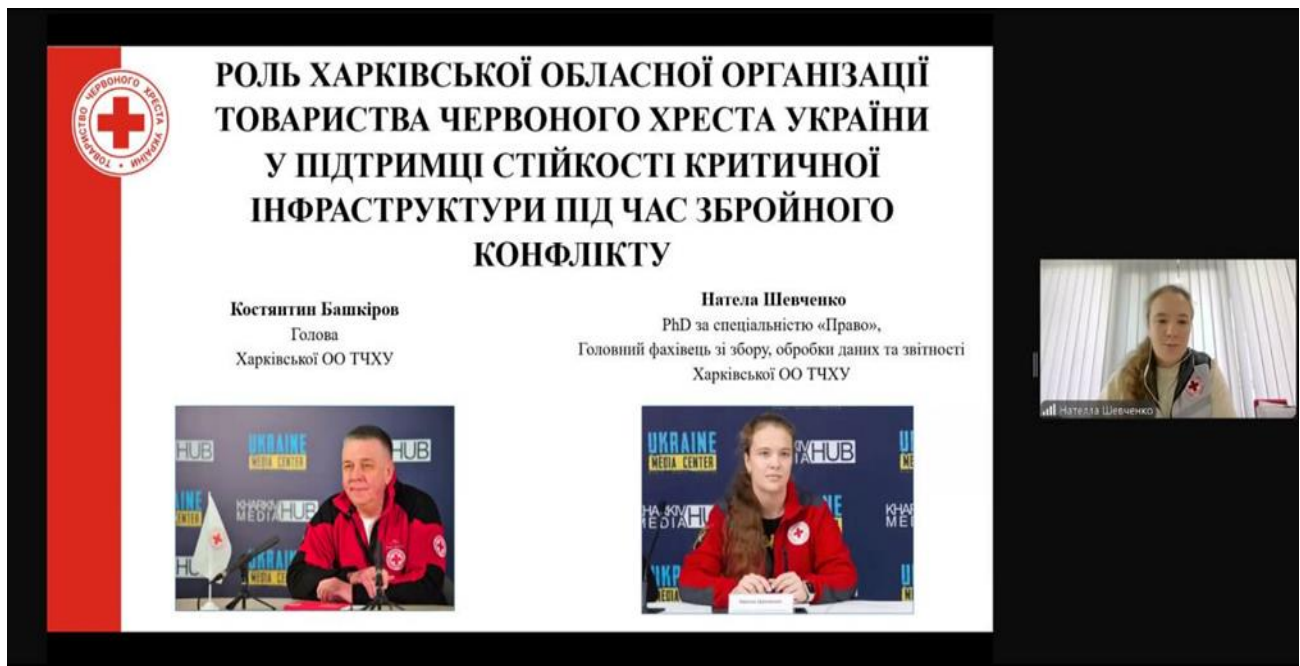
Ірина ШЕВЧЕНКО, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту та бізнес–адміністрування Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут».

Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри права гуманітарно–правового факультету Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут».

Натела ШЕВЧЕНКО, доктор філософії за спеціальністю «Право», головний фахівець зі збору, обробки даних та звітності Харківської обласної організації Товариства Червоного Хреста України

Микола БУКІН, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права гуманітарно–правового факультету Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут», полковник запасу, ветеран Міністерства внутрішніх справ України.

Олександр ІГНАТЬЄВ, доктор філософії за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування», доцент, підполковник запасу, ветеран служби цивільного захисту України ті ін.

Підводячи підсумки конференції, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» пані Наталія ФІЛІПЕНКО наголосила на її винятковому значенні для наукової спільноти України. Цей захід став унікальною платформою для представників вищих навчальних закладів, наукових установ, аналітичних центрів та фахівців з різних галузей, які зосереджують свою увагу на питаннях безпеки та сталого розвитку критичної інфраструктури.

Протягом конференції учасники мали змогу глибоко проаналізувати актуальні виклики та перспективи, висловити свої міркування щодо удосконалення механізмів захисту інфраструктурних об'єктів, а також

поділитися результатами досліджень, практичними кейсами та передовими технологіями. Обмін ідеями та новими напрацюваннями сприяв формуванню спільного бачення майбутніх стратегій у сфері кібербезпеки, інформаційного захисту, авіаційних технологій та менеджменту інфраструктурних систем. Отримані результати, конструктивні дискусії та зміцнені професійні зв'язки дадуть потужний поштовх для подальших наукових досліджень, вдосконалення методологічних підходів та інтеграції напрацьованих рішень у практику. Такі наукові заходи сприяють розвитку наукового середовища, забезпечуючи синергію теорії та практики для підвищення безпеки критично важливих об'єктів нашої держави.

Науковий журнал «ПРОПЛІЄ ПРАВА ТА БЕЗПЕКИ», який видається Національним аерокосмічним університетом «Харківський авіаційний інститут», здобув почесне **III місце у Всеукраїнському конкурсі наукових та навчальних видань з права, безпеки та євроінтеграції «Юридика»**. Журнал було визнано серед найкращих у номінації «Науковий журнал із Євроінтеграції», що підтверджує його високий рівень та значний внесок у науковий дискурс.

Підсумки конкурсу та урочиста церемонія нагородження відбулися в Одеському державному університеті внутрішніх справ. Конкурс відзначався високою конкуренцією, адже в ньому брали участь авторитетні наукові видання з глибокими дослідженнями актуальних правових та безпекових питань. Міжнародне журі, до складу якого увійшли знані експерти у сфері права та безпеки, здійснило ретельний аналіз представлених видань, оцінюючи теоретичні розвідки, практичні кейси та аналітичні висновки, що в них містилися.

Отримана нагорода є визнанням внеску нашого Університету у розвиток науки та підтверджує високий рівень досліджень, що ведуться у ХАІ та на кафедрі Права (702) гуманітарно-правового факультету. Ця перемога відкриває нові перспективи для подальших публікацій, міжнародної співпраці та академічного діалогу у сферах права, безпеки та євроінтеграції

Вітаємо працівників кафедри права Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» – **Віктора Павликівського, Артема Голубова та Тетяну Лазареву** – з отриманням нагород і подяк від Харківської обласної державної адміністрації та Харківської обласної ради з нагоди 95-річчя заснування університету!

Ці відзнаки є визнанням їхнього професіоналізму, наукових досягнень та внеску у розвиток правничої освіти. Ваша наполеглива праця, відданість академічним принципам та активна участь у формуванні освітнього середовища сприяють зміцненню

авторитету кафедри та університету загалом.

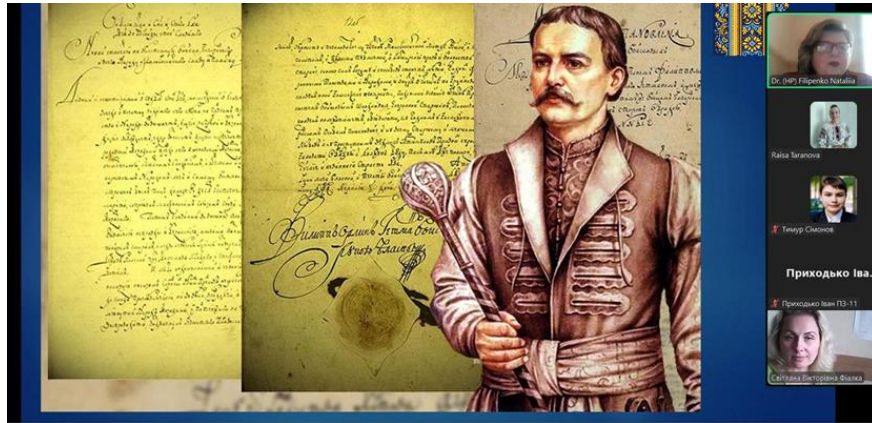
Бажаємо вам нових звершень, натхнення у науковій діяльності та подальших успіхів у розвитку правничої науки!

05 червня 2025 року, у Харківському фаховому коледжі інформаційних технологій Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» відбулася важлива освітня подія. За ініціативи виховного відділу, студенти першого та другого курсів разом із викладачами, взяли участь у лекції на тему «Конституція гетьмана Пилипа Орлика». Захід проходив у рамках підготовки до святкування Дня Конституції України.

Лекцію провела доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права гуманітарно-правового факультету Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» **Наталія ФІЛПЕНКО**, яка

підкреслила, що перша загальновизнана Конституція європейського зразка, яка стала взірцем для правових систем багатьох європейських народів, була створена саме українцями у XVII столітті. Конституція гетьмана Пилипа Орлика, прийнята 1710 року, заклала принципи державного управління, що відповідали демократичним ідеалам того часу. Цей історичний документ не лише регламентував розподіл влади між гетьманом, Генеральною Радою та старшиною, але й гарантував права та свободи козацького народу. Його положення випередили європейські конституційні процеси, ставши джерелом натхнення для подальшого розвитку демократії та правової думки у світі.

Учасники заходу змогли глибше ознайомитися з текстом Конституції, глибоко осмислити її історичне значення та оцінити вплив на формування сучасних правових інститутів. Під час лекції було розглянуто ключові положення документа, що визначали принципи державного управління, а також його роль у розвитку європейської конституційної традиції. Захід сприяв формуванню правової грамотності та розширенню знань про витoki українського державотворення.

Особливу увагу було приділено питанню прав і свобод, закладених у Конституції Орлика, які й сьогодні залишаються фундаментальними для демократичного суспільства. Учасники дискусії обговорили, як ці принципи відображаються у сучасному українському законодавстві та які виклики стоять перед правовою системою країни.

Такі ініціативи ще раз нагадують: правова історія України – це не лише минуле, а й натхнення для майбутнього покоління!

10 червня 2025 року в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут» відбувся захист дисертаційної роботи аспіранта **Вадима БУРДОЛЯ** на здобуття наукового ступеня доктора філософії за темою: «Застосування заходів забезпечення безпеки у кримінальному провадженні».

Науковий керівник – доктор юридичних наук, доцент, професор, кафедри права Гуманітарно-правового факультету Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» **Юрій ДАНИЛЬЧЕНКО**.

Голова спеціалізованої вченої ради – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри права Гуманітарно–правового факультету Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» **Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ**.

Рецензент – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри права Гуманітарно–правового факультету Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» **Артем ГОЛУБОВ**.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, завідувач кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології навчально–наукового інституту № 5

Дисертація Бурдоля В. В. присвячена комплексному дослідженню кримінальних процесуальних питань та правової основи застосування заходів забезпечення безпеки у кримінальному провадженні.

Харківського національного університету внутрішніх справ **Михайло ЩЕРБАКОВСЬКИЙ**;

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ **Ігор ПИРІГ**;

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого **Світлана ДАВИДЕНКО**.

За результатами обговорення спеціалізована вчена рада одноголосно ухвалила рішення про присудження *Вадиму В'ячеславовичу Бурдолю* наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Узагальнено та проаналізовано стан наукових досліджень з питань забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства. Виявлено основні напрями наукових досліджень і окреслено найбільш актуальні проблеми досліджуваного правового інституту.

Досліджено поняття забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства, його сутність та значення в системі кримінальної процесуальної діяльності. Це поняття розглядається як складова частина кримінального провадження забезпечувального характеру. Особливу увагу приділено комплексному характеру забезпечення безпеки, яке включає елементи правового, процесуального, організаційно-технічного характеру. Запропоновано структуру цього елемента кримінального провадження: суб'єктний склад, засоби здійснення, об'єкт забезпечення, діяльнісна (процедурна) і правова складові, а також мета застосування.

Наголошено, що сутність та зміст забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства обумовлені визнанням на рівні Конституції України людини та її безпеки як найвищої соціальної цінності, а також покладенням на державу, органи державної влади та їх посадових осіб обов'язку утверджувати і забезпечувати права та свободи людини, зокрема у частині забезпечення її безпеки у сфері кримінального судочинства.

Проаналізовано систему джерел кримінального процесуального права, що регулюють відносини із забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства. Зазначено, що застосування заходів безпеки під час кримінального провадження відбувається за умови обов'язкового нормативного закріплення нормами кримінального процесуального права. Завдяки цьому забезпечується повнота регулювання цих відносин і чіткість визначення правової поведінки учасників, що сприяє захисту їхніх прав, життя, житла, здоров'я та майна від протиправних посягань.

Відзначено, що правова основа застосування заходів безпеки базується на кримінальному процесуальному

законодавстві України з імплементацією положень основних міжнародно-правових актів з прав людини. У роботі досліджено об'єкти захисту під час застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві. Зроблено висновок, що поняття «об'єкт захисту» в правовій науці й нормативних актах має єдине, узгоджене за змістом трактування.

Обґрунтовано, що у межах кримінального процесуального права з урахуванням засад гуманізму та людиноцентризму до об'єктів захисту під час забезпечення безпеки належить широкий спектр явищ, що сприяють охороні прав та законних інтересів учасників провадження. Досліджено систему учасників (суб'єктів) кримінального провадження з точки зору їхніх функцій щодо забезпечення безпеки.

Запропоновано класифікацію таких учасників, акцентуючи увагу на необхідності належного визначення їх процесуального статусу в законодавстві. Проведено порівняльно-правовий аналіз із зарубіжною практикою і законодавством. Розроблено пропозиції щодо внесення змін до українського законодавства з метою його гармонізації з міжнародними стандартами.

Проаналізовано процесуальний механізм реалізації норм інституту забезпечення безпеки учасників кримінального провадження та комплекс заходів безпеки у контексті їх практичного застосування. Виявлено прогалини в законодавстві та окреслено перспективні напрями його адаптації до міжнародних і європейських стандартів.

Підводячи підсумок увесь колектив наукового журналу «Пропілії права та безпеки» хоче зазначити, що наукове життя кафедри Права та нашого Університету є яскравим прикладом стійкості перед викликами війни та

професійної відданості, що не згасає навіть у найскладніші часи.

Попри труднощі, викликані воєнними реаліями, наукова спільнота продовжує активно працювати, розвивати правову думку та впроваджувати інноваційні підходи до досліджень. Викладачі та студенти беруть участь у міжнародних конференціях, захищають дисертаційні дослідження, публікують наукові статті, аналізують актуальні проблеми правозастосування та

шукають шляхи адаптації українського законодавства до європейських стандартів.

Наукова робота кафедри права не лише демонструє професіоналізм і витривалість її представників, а й слугує важливим внеском у майбутнє країни. Це доказ того, що навіть у найскладніші часи інтелектуальна діяльність залишається рушійною силою змін та розвитку!

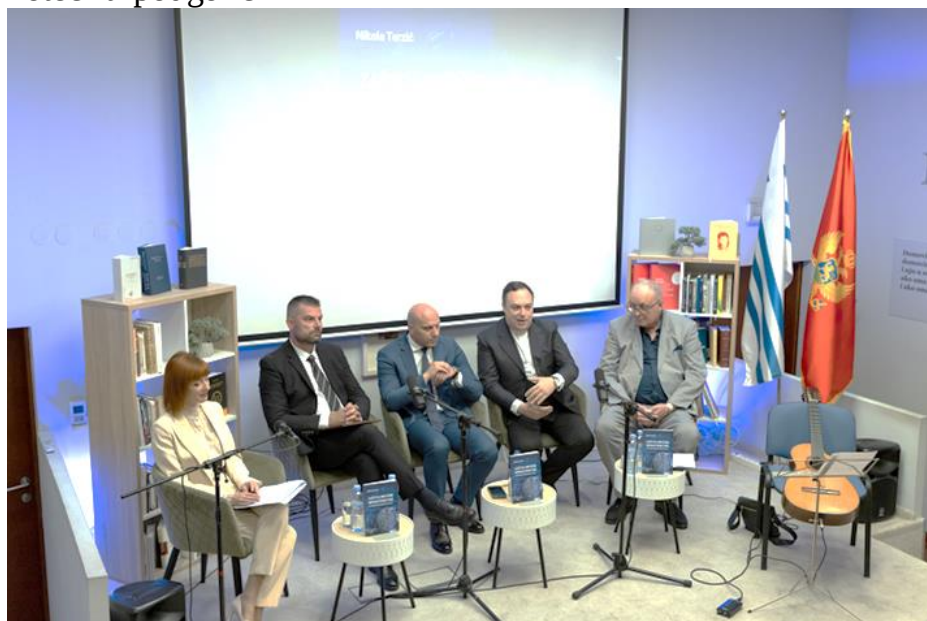
Представляємо вашій увазі презентацію книги «Захист критичної інфраструктури» доктора Ніколи Терзіча в Національній бібліотеці в Подгориці (Чорногорія).

Одним із рецензентів цього видання був **член редакційної колегії наукового журналу «Пропілеї права та безпеки» Aleksandar IVANOVIĆ (Александр ІВАНОВИЧ)** - доктор юридичних наук, професор, Управління поліції Чорногорії, Подгориця (Чорногорія).

Із автентичним текстом статті можна ознайомитися за посиланням: <https://www.standard.co.me/kultura/prom-ovisana-knjiga-zastita-kriticne-infrastruktura-dr-nikole-terzica-u-narodnoj-biblioteci-u-podgorici>

Promovisana knjiga „Zaštita kritične infrastrukture“ dr Nikole Terzića u Narodnoj biblioteci u Podgorici

U prepunoj sali Narodne biblioteke „Radosav Ljumović“ u Podgorici održana je 19. maja 2025. promocija knjige „Zaštita kritične infrastrukture – Savremeni bezbjednosni izazov“ dr Nikole Terzića. Stručnjaci iz oblasti bezbjednosti, akademici i predstavnici institucija istakli su značaj ovog kapitalnog djela koje na inovativan i praktičan način analizira savremene prijetnje i predlaže strateška rješenja za zaštitu ključnih sistema društva i države.

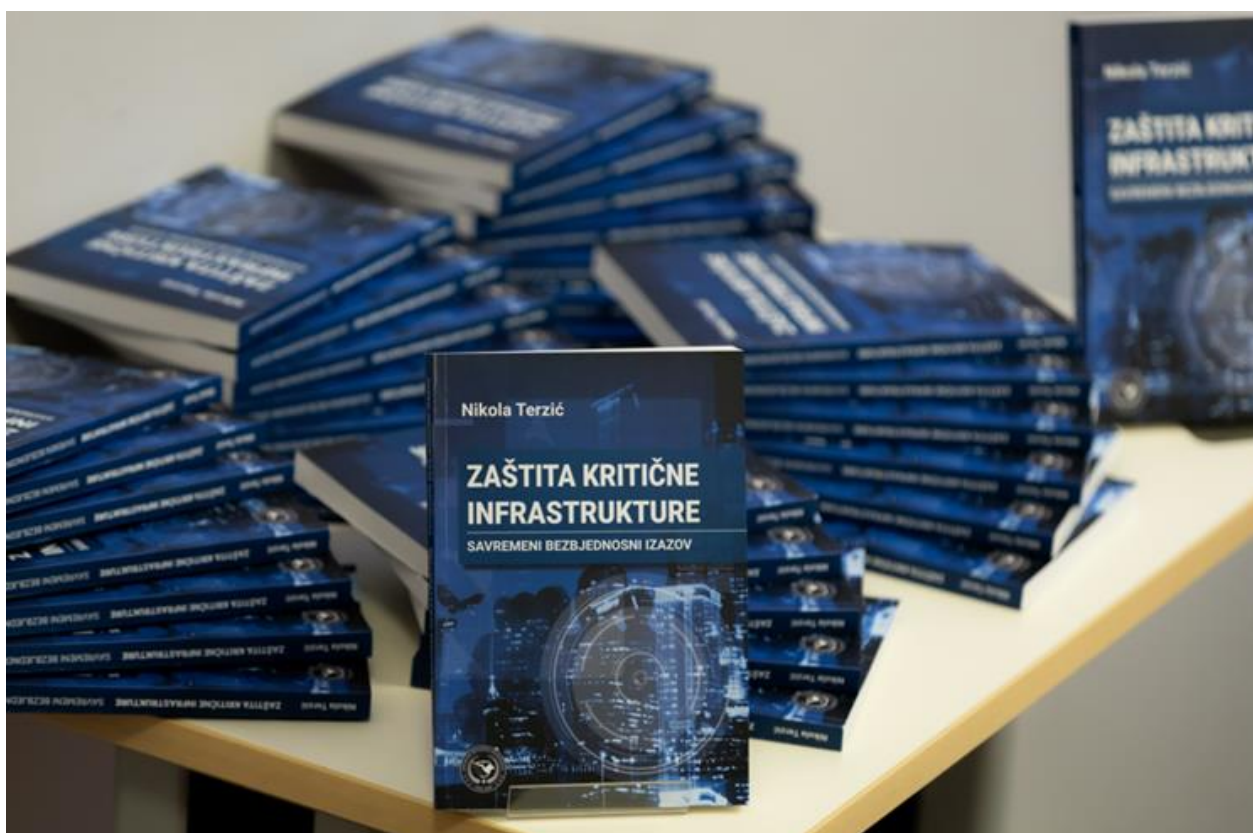
Riječ je o kapitalnom djelu koje na sveobuhvatan način pristupa kompleksnoj oblasti zaštite kritične infrastrukture – resursa od suštinskog značaja za funkcionisanje društva, ekonomije i države u cjelini. U knjizi se analiziraju savremene prijetnje koje uključuju sajber napade, terorizam, prirodne katastrofe i druge bezbjednosne izazove, uz prijedloge strateških rješenja i modela zaštite.

O knjizi su govorili prof. dr Aleksandar Ivanović, prof. dr Dražen Cerović i državni sekretar MUP-a Petar Koprivica, koji su se osvrnuli kako na naučnu vrijednost samog djela, tako i na aktuelnost teme u savremenom društvu.

Državni sekretar Ministarstva unutrašnjih poslova, Petar Koprivica, čije je višegodišnje iskustvo u oblasti unutrašnjih poslova i bezbjednosne politike dalo poseban značaj večerašnjoj promociji, naglasio je značaj ove publikacije i za

donosiocima odluka i za pripadnike sistema bezbjednosti. Njegovo izlaganje bilo je fokusirano na institucionalne izazove u Crnoj Gori i regionalne bezbjednosne dinamike koje se tiču kritične infrastrukture.

“Zaista sam se osjetio počastvovanim što napokon u Crnoj Gori možemo da govorimo o djelu koje se bavi jednom ovako važnom temom – temom koja danas zaokuplja pažnju i domaće i evropske zajednice, naročito u kontekstu savremenih geopolitičkih izazova. Knjiga dr Nikole Terzića nije samo akademski osvrt – ona dolazi iz srca sistema, jer autor ne samo da bezbjednost izučava, već ju je kroz decenije službe i živio. Zato ona objedinjuje znanje, praksu i viziju, posebno u domenu savremenih prijetnji poput sajber terorizma i zloupotreba vještačke inteligencije”, kazao je on.

Prof. dr Dražen Cerović, profesor na Pravnom fakultetu, čije se naučno i profesionalno djelovanje fokusira na

pitanja javne uprave, regulatornih struktura i odgovornosti institucija – tema koje predstavljaju srž ove knjige, ukazao je na

širu sliku u kojoj ovakva djela funkcionišu – između teorijskog znanja i konkretnih izazova koji dolaze iz stvarnog svijeta. Posebno je pohvalio jasnu strukturu knjige i njenu primjenjivost u praksi.

„Kolega Terzić je vrlo precizno detektovao najbitnije stvari koje su trebale da uđu u ovu knjigu i napravio jednu komparativno-pravnu analizu koja se tiče zaštite kritične infrastrukture na nekoliko najvećih zemalja svijeta i u par oglednih država Balkana, naravno i Crne Gore. On je u toj knjizi dao ne samo zakonska rješenja, što je najlakše uraditi kopiranjem zakonskih normi, nego je pravio i njihovu opsežnu analizu, ukazao na prednosti, mane, nedostatke, slabe strane tog sistema. Kolega Terzić se ovdje bavi problematikom i sa naučne strane i sa stručne strane, dakle, ne ostaje samo na teorijskim rješenjima koja su sama po sebi zanimljiva, ali ne bi bila ni interesantna, a ne bi bila ni učinkovita bez konkretnih prijedloga kako regulisati pitanje kritične infrastrukture u Crnoj Gori. Ova knjiga ne samo što je prva u Crnoj Gori, ne samo što je vizionarska sa stanovišta problema koji nam predstoje, nego je zapravo jedan početni korak u dijelu regulisanja ovog pitanja koje nas čeka“, istakao je Cerović.

Prof. dr Aleksandar Ivanović, dugogodišnji direktor Forenzičkog centra i predavač na Pravnom fakultetu, kao stručnjak iz oblasti bezbjednosti sa bogatim iskustvom i iz teorije i iz prakse, istakao je važnost interdisciplinarnog pristupa u razmatranju bezbjednosnih rizika i potrebu da se koncept kritične infrastrukture konačno sistemski uredi i u praksi.

“U vremenu portala, digitalizacije i sveprisutnog interneta, napisati knjigu, štampati je, i stati iza nje – to je podvig. Jer knjiga na kompjuteru je dobra stvar, knjiga

na internetu još bolja, ali štampana knjiga to je san. A ovaj san, koji nam je dr. Terzić poklonio, vodi nas ka suštinskom pitanju savremenog čovjeka – bezbjednosti. Ono što posebno cijenim jeste što autor nije ostao samo u teorijskim okvirima. Teorija bez prakse je molitva bez rada. A ovdje imamo i teoriju i rad – konkretne prijedloge, modele, zakonske inicijative, kao i viziju institucionalnog razvoja. Autor predlaže ne samo novi zakonski okvir zasnovan na evropskim principima, već i formiranje nezavisne Agencije za zaštitu infrastrukture u Crnoj Gori. I usuđujem se dodati još jednu ideju: da upravo Nikola Terzić bude prvi koji će predavati predmet ili voditi studijski program iz ove oblasti – jer je svojim radom to već zaslužio. Kada prepoznaš u nečijem radu duh, sistematičnost i analitičnost – kao što je to slučaj sa ovom knjigom – onda društvo mora stati iza tog čovjeka. Ne samo da ga pohvali, nego i da ga podrži”, kazao je Ivanović.

Autor knjige, dr Nikola Terzić, zahvalio se prisutnima i govornicima, podijelivši motive i višegodišnje iskustvo koje stoji iza ove publikacije. Kao stručnjak u oblasti bezbjednosne politike, koji je kroz svoje dosadašnje publikacije, naučne radove i institucionalni angažman, dosljedno i predano radio na razvoju oblasti bezbjednosti i analizi sistema zaštite kritične infrastrukture u Crnoj Gori, Terzić se u ovoj knjizi bavio temama bezbjednosti i kriminaliteta s posebnim fokusom na savremene metode prijetnji i systemske otpornosti. Njegov doprinos ovoj oblasti u Crnoj Gori prepoznat je i van akademskih krugova, jer u svojim analizama uspijeva da spoji teorijsku preciznost i praktičnu relevantnost.

Promociju je zaokružio pažljivo odabran muzički program u izvođenju violinistkinje Verice Čuljković i gitariste Dražena Jokovića. U elegantnoj i emotivnoj izvedbi, duo je publici podario umjetničke predaje i dodatno podigao atmosferu ovog važnog događaja, jer u vremenu u kojem govorimo o bezbjednosnim prijetnjama, ranjivostima sistema i geopolitičkoj složenosti, izuzetno je važno da nas umjetnost podsjeti na ono što štitimo – život, slobodu, kulturu i dostojanstvo.

Moderatorsku ulogu na promociji imala je gospođa Tamara Pavićević, Glavna policijska inspektorka – što je rijetkost na ovakvim događajima i dodatno naglašava važnost teme. Njen profesionalan pristup i jasno vođenje večeri doprinijeli su ozbiljnosti i kvalitetu promocije.

Презентація книги «Захист критичної інфраструктури» доктора Ніколи Терзіча в Національній бібліотеці в Подгориці (Чорногорія).

19 травня 2025 року в переповненій залі Національної бібліотеки «Радосав

Люмович» у Подгориці відбулася презентація книги «Захист критичної інфраструктури – сучасні виклики безпеки» доктора Ніколи Терзіча. Фахівці з галузі безпеки, науковці та представники інституцій підкреслили значення цієї важливої праці, яка інноваційним і практичним чином аналізує сучасні загрози та пропонує стратегічні рішення для захисту ключових систем суспільства і держави.

Йдеться про видатну працю, яка всебічно підходить до складної сфери захисту критичної інфраструктури – ресурсу, що має істотне значення для функціонування суспільства, економіки та держави в цілому. У книзі аналізуються сучасні загрози, що включають кібератаки, тероризм, природні катастрофи та інші виклики безпеці, а також пропонуються стратегічні рішення та моделі захисту.

Про книгу говорили професор доктор Олександр Іванович, професор доктор Дражен Черович та державний секретар Міністерства внутрішніх справ Петар Копривица, які звернули увагу як на наукову цінність самого твору, так і

на актуальність теми в сучасному суспільстві.

Державний секретар Міністерства внутрішніх справ Петр Копрівіца, чий багаторічний досвід у сфері внутрішніх справ та політики безпеки надав особливого значення вечірній презентації, підкреслив значення цієї публікації як для осіб, що приймають рішення, так і для представників системи безпеки. Його виступ був зосереджений на інституційних викликах у Чорногорії та регіональній безпековій динаміці, що стосується критичної інфраструктури.

«Я справді відчув себе вшанованим тим, що нарешті в Чорногорії ми можемо говорити про роботу, яка стосується такої важливої теми – теми, яка сьогодні привертає увагу як вітчизняної, так і європейської спільноти, особливо в контексті сучасних геополітичних викликів. Книга доктора Ніколи Терзіча – це не просто академічний огляд, вона походить із самого серця системи, адже автор не тільки вивчає безпеку, а й проживав її протягом десятиліть служби. Тому вона поєднує знання, практику та бачення, особливо в галузі сучасних загроз, таких як кібертероризм та зловживання штучним інтелектом», - сказав він.

Професор, доктор наук Дражен Церович, викладач юридичного факультету, наукова й професійна діяльність якого зосереджена на питаннях державного управління, регуляторних структур і відповідальності інституцій – темах, що становлять основу цієї книги, – підкреслив ширший контекст, у якому подібні праці функціонують: між теоретичними знаннями та конкретними викликами з реального світу. Особливо він відзначив чітку структуру книги та її практичну застосовність.

«Колега Терзіч дуже точно виокремив найважливіші питання, які мали бути висвітлені у цій книзі, і здійснив порівняльно-правовий аналіз захисту критичної інфраструктури у кількох провідних країнах світу, а також у низці зразкових держав Балкан, зокрема Чорногорії. У книзі він представив не лише законодавчі рішення – що найпростіше зробити шляхом копіювання нормативних актів – а й провів їх ґрунтовний аналіз, вказав на переваги, недоліки, вразливі сторони цієї системи. Колега Терзіч розглядає цю проблематику як з наукової, так і з практичної сторони, тобто не зупиняється лише на теоретичних рішеннях, які самі по собі цікаві, але не були б ефективними без конкретних пропозицій щодо того, як врегулювати питання критичної інфраструктури у Чорногорії. Ця книга - не лише перша в Чорногорії з цього питання і не лише далекоглядна з огляду на виклики, які нас очікують, а й є першим кроком у напрямку нормативного врегулювання цієї проблематики», - зазначив Церович.

Професор, доктор наук Александр Іванович - багаторічний директор Судово-експертного центру та викладач юридичного факультету, експерт у сфері безпеки з багатим теоретичним і практичним досвідом - наголосив на важливості міждисциплінарного підходу до оцінки безпекових ризиків і необхідності нарешті системно врегулювати концепцію критичної інфраструктури не лише на папері, а й у реальності.

«У час порталів, цифровізації та всюдисущого інтернету написати книгу, надрукувати її і взяти на себе відповідальність за її зміст - це справжній подвиг. Адже книга на комп'ютері - це добра річ, в інтернеті - ще краща, але друкована книга - це вже мрія. А ця мрія, яку нам подарував

доктор Терзіч, веде нас до одного з ключових питань сучасної людини - безпеки. Особливо я ціную те, що автор не залишився лише у межах теорії. Теорія без практики – це молитва без праці. А тут у нас і теорія, і праця – конкретні пропозиції, моделі, законодавчі ініціативи, а також бачення інституційного розвитку. Автор пропонує не тільки нову правову основу на засадах європейських принципів, а й створення незалежного Агентства із захисту інфраструктури в Чорногорії. І я наважуся додати ще одну ідею: щоб саме Нікола Терзіч став першим, хто викладатиме дисципліну чи очолить освітню програму в цій галузі – адже своєю працею він це вже заслужив. Коли у чийсь роботі бачиш дух, системність і аналітичність - як у випадку з цією книгою - суспільство повинно підтримати таку людину. Не лише похвалити, а й дати їй поштовх уперед», - підкреслив Іванович.

Автор книги, доктор Нікола Терзіч, подякував присутнім і доповідачам, поділившись мотивами та багаторічним досвідом, що стоїть за цією публікацією. Як фахівець у галузі політики безпеки, який через свої попередні публікації, наукові роботи та інституційну діяльність послідовно і віддано працював над розвитком галузі

безпеки та аналізом системи захисту критичної інфраструктури в Чорногорії, Терзіч у цій книзі розглядає теми безпеки та злочинності, приділяючи особливу увагу сучасним методам загроз та системній стійкості. Його внесок у цю сферу в Чорногорії визнаний і поза академічними колами, оскільки у своїх аналізах він поєднує теоретичну точність та практичну актуальність.

Промоцію доповнила ретельно підібрана музична програма у виконанні скрипальки Вериці Чулькович та гітариста Дражена Йоковича. У вишуканому та емоційному виконанні дуєт подарував публіці художні враження та додатково підняв атмосферу цього важливого заходу, адже в час, коли ми говоримо про безпечні загрози, вразливість системи та геополітичну складність, надзвичайно важливо, щоб мистецтво нагадувало нам про те, що ми захищаємо - життя, свободу, культуру та гідність.

Модератором презентації була пані Тамара Павічевич, головний поліцейський інспектор, що є рідкістю на таких заходах і додатково підкреслює важливість теми. Її професійний підхід і чітке ведення вечора додали презентації серйозності та якості.